

Civilisationens födelse - Vikingarnas strapatser

De som vi idag refererar till som vikingar var från början fredliga folk som levde i Norden. Vikingarna var bönder och levde av fiske och det som naturen hade att ge. Men plötsligt förändras något. Vikingarna gav sig ut på plundringståg. Till skillnad från många andra européer var de inte kristna och fruktade inte guds vrede. Detta gjorde de många klostren till enkla byten, eftersom de endast vaktades av obehäpnade munkar. Ryktet om de brutala och hedniska vikingarna spreds snabbt och satte skräck i det tidigmedeltida Europa.

Vikingarna var skickliga skeppsbyggare, vilket gav dem en stor fördel. Runt år 1000 tog sig norrmannen Leif Eriksson hela vägen till Amerika med en sådan båt, och var alltså den förste europé som satte sin fot i det förlovade landet, århundraden före Columbus.

Vikingarna var även handelsmän, och deras handelsruttor sträckte sig så långt som till Egypten och Konstantinopel. Trots sitt rykte var många vikingar fredliga handelsmän, och de integrerades snabbt in i de kulturer de mötte.

Speltid: 50 min.

Från: 13 år

Ämne: Historia, geografi

Produktionsland:

Tyskland 2014

Svensk version:

© Filmo, 2016

Ansvarig utgivare:

Mia Lund Arnell

Filmnr: 7347

För ytterligare källinformation:

Kontakta Filmo

08-445 25 50

För kapitelindelning, se tidskoden i orange nedan. Under den hittar du kortfattad fakta om vad avsnittet tar upp.

1. - 00:00

Inledning

Vikingarna stormar in som sjörövare på världsarenan. På kort tid lyckas de i egenskap av köpmän emellertid bygga upp ett enormt handelsnät. De är dessutom de första som upptäcker Amerika.

Ursprungsländer

Vikingarna lever utspritt i norra Europa (av romarna kallat "Scandinavia"), längs nuvarande Danmarks, Norges och Sveriges kuster.

Plundringståg längs de brittiska öarnas kuster

Vikingarna beträder den världshistoriska scenen cirka år 793 e. Kr. genom att i sina drakbåtar överfalla och plundra kloster på de brittiska öarna.

Bärsärkarna

De legendariska bärsärkarna var vikingarnas elitstyrkor, orädda män som skrek sig själva i kampstämning och var beryktade för sin brutalitet och tapperhet.

Plundringståg över hela Europa

Vikingarnas plundringståg förde dem till Baltikums stränder och Rhenlandets kloster, från hamnar i Frankrike och Spanien till Italien. De hemsökte kultur- och handelscentra i hela Europa.

FILMO

En del av Swedish Film AB

Box 6014 • 171 06 Solna • SWEDEN • Tel: 08-445 25 59 • Fax: 08-445 25 60
info@filmo.se • www.filmo.se

2. - 09:32

Vikingarnas samhälle

Vikingarna organiserades i stora familjer med en ledare, "jarlen". På folkförsamlingen, "tinget", fattas alla viktiga beslut, och här avgörs även tvister.

Internationella handelsrelationer

Det finns endast ett fåtal vikingastäder, exempelvis Haithabu i dagens Schleswig-Holstein. Redan på 900-talet utvecklas här internationella handelsrelationer. Köpmän från hela Europa kommer till Haithabu för att där byta sina varor mot vikingarnas smycken och stöldgods.

Hjältesagor och eddasånger

Skaldernas (diktarnas och sångarnas) berättelser förs under lång tid endast vidare genom muntlig tradition och skrivs först ner under 11-talet. Därigenom skapas de berömda hjältesagorna och edda-sångerna, som berättar om modiga mäns dåd och vikingarnas gudar.

Oden, Tor, Valhalla

Oden är vikingarnas högste gud, hans son Tor är den starkaste av gudarna, regnets och åskans gud och människornas beskyddare. Valhalla är den himmelska gudaboningen. Där bor Oden, hans hustru och i strid fallna vikingar.

3. - 22:07

Kristnande

Redan under 800-talet börjar tyska biskopar skicka missionärer till Skandinavien. Med tiden blir det hedniska Skandinavien kristet. Kristendomen röner framgång eftersom den erbjuder en mening med livet efter döden.

Upptäckten av Island

Vikingarna är stora upptäckare eftersom de behärskar haven som inget folk före dem. Från Norges kuster seglar de åt nordväst, upptäcker på 800-talet Island och koloniserar det.

Erik den Röde

Erik den Röde, Islands mest beryktade viking, bannlyses från ön som straff för flera mord. Med några trogna seglar han åt nordväst och upptäcker land som han senare döper till Grönland.

4. - 31:40

Upptäckten av Amerika

Upptäckarblodet finns i släkten. Eriks förstfödde son Leif seglar många år senare västerut och landar på Newfoundland. År 1001 beträder Leif Eriksson amerikansk mark. Efter några år lämnar vikingarna "Vinland" för att aldrig mer återvända.

Expansion österut

Åtskilliga fynd bekräftar att vikingarna inte bara trängde västerut utan ända fram till Orienten. Med Skandinavien som bas bygger de upp ett omfattande handelsnät, och tränger i samband med detta allt längre in i det nuvarande Ryssland. Köpmännens mål är emellertid huvudstaden i det bysantiska riket: Konstantinopel.

Människohandel

Överallt där skandinaverna tränger fram sprider de rädsla och skräck, detta inte minst eftersom de bedriver en ny form av verksamhet: människohandel. Slavar inbringar mer på Konstantinopels marknader än pälsar från vilda djur.

5. - 41:22

Konstantinopel

Konstantinopel fungerade som bysantiska rikets huvudstad, och var ett kultur- och handelscentra. Idag kallar vi samma stad Istanbul.

Normanderna

Utöver viktiga handelsplatser som Novgorod och Kiev i öster har även Normandie i Frankrike sitt ursprung bland vikingarna. Dessa överföll under 900-talet Seine-mynningen så ofta att området slutligen överläts åt dem. Under 1000-talet drar normandiska soldater till Syditalien och avancerar där till att bli härskare.

Nyckelord

Vikingar, Leif Eriksson, stamsamhällen, plundringståg, kristnande, drakbåtar, handel.

Frågor att besvara efter visning

1. Vilken var vikingarnas stora fördel i strid?
2. På vilket sätt tror du att munkarna i de plundrade klostren bidrog till historieskrivandet i fallet med vikingarna?
3. Vad vet vi om den andevärld som vikingarna trodde på?
4. Hur såg vikingarnas vardagsliv ut?
5. Hur såg klasstrukturen i vikingasamhället ut?
6. Hur kan man förklara kristnandet av Skandinavien utifrån denna klasstruktur?
7. Hur kan man förklara kristnandet av Skandinavien utifrån vikingarnas tro?
8. Hur löstes tvistemål på vikingatiden?
9. Håller du med om att man kan säga att Leif Eriksson "upptäckte" Amerika?
10. Med vilka varor bedrev vikingarna handel?

Internetkällor

<http://www.so-rummet.se/kategorier/historia/medeltiden/vikingatiden> - SO-rummet om vikingatiden.

<http://www.pennanochsvardet.se/militarhistoria/militara-artiklar/antiken-och-medeltiden/vikingarnas-stridskonst> - Tidskriften *Pennan & Svärdet* om vikingarnas stridskonst.

<http://urskola.se/Produkter/150597-Historiepolisen-Leif-Eriksson> - Utbildningsradions program Historiepolisen om Leif Eriksson.

<http://www.popularhistoria.se/artiklar/hotell-for-tre-imperier/> - Tidskriften *Populär historia* om Konstantinopel.

<http://www.sjohistoriska.se/sv/Fordjupning/Amnen1/Vikingar/> - Sjöhistoriska museet om vikingarna och deras skeppsbyggarkonst.

<http://historiska.se/upptack-historien/filter/vikingatid+/> - Historiska museet om vikingatiden.

<http://historiepratarna.moobis.se/2013/12/10/avsnitt-6-vikingatiden/> - Podden *Historiepratarna* om vikingatiden.

<http://www.ts.skane.se/fakta/om-vikingarnas-strider-och-stridstaktik> - Terra Scaniae om vikingarnas stridskonst.

<http://urskola.se/Produkter/147478-Odens-rike-Skapelsen> - Utbildningsradios serie *Odens rike* om vikingarnas andevärld.

<http://urskola.se/Produkter/176550-Arkeologerna-Verklighetens-vikingar> - Utbildningsradions program *Arkeologerna* om verklighetens vikingar slår hål på vanliga myter.

www.ne.se - Nationalencyklopedin

www.google.se - Användbar sökmotor

www.dn.se - Dagens nyheter

<http://factlab.com/#lo=1> - Dagens nyheters skolsajt

www.wikipedia.se - Bra nätencyklopedi

www.filmo.se - Filmos hemsida

Filmen om vikingarna passar bra för undervisning i grundskolans samhällsorienterande ämnen. Här utifrån det centrala innehållet i Lgr11:

I årskurs 7-9, geografi, sid 162-163, Lgr11

Livsmiljöer:

"Var olika varor och tjänster produceras och konsumeras samt hur varor transporteras. Hur människors försörjning och handelsmönster har förändrats över tid"

I årskurs 7-9, religion, sid 189-190, Lgr11

Religion och samhälle:

"Sambandet mellan samhälle och religion i olika tider och på olika platser"

FILMO

En del av Swedish Film AB

Box 6014 • 171 06 Solna • SWEDEN • Tel: 08-445 25 59 • Fax: 08-445 25 60
info@filmo.se • www.filmo.se